

MOHÁS LÍVIA

Születésnapra

Jókai Annának

Drága Anna Szófia! Nem a szlávok iránti rokonszenveimből fakad a megszólítás, hanem abból, hogy a Példabeszédek Könyvének 8. fejezetében van egy érdekes nőszemély: Szófia. Kiténik e passzusból, meg egyéb komoly, fontos és szent tanításokból, hogy a kezdetek kezdetén Isten egykori társa, lelkének másfele – a bölcsőbbik! – nő volt. Bizony. Asszonyi személy! A nőből csak a későbbi elvetemült korok csináltak asszonyi állatot. Szóval, mert e nő bölcs volt, s az vagy Te is, innen a megszólítás.

Mindebből nehogy azt hidd, dicsérni jöttem személyedet. Éppen hogy nem! A bűneidet és a hiányosságaidat kiabálom, mert vannak. Ott kuporognak leláncoltan, összezsugorítva a lelkedben, sírnak, és oly nagy a kiáltásuk, hogy kénytelen vagyok helyettük szólni.

Anna Szófia galambocskám! Bár Te ugyan Szófia is vagy, aki „ott áll, ahol az utak keresztezik egymást”, és kiáltja, ahogy Te is kiáltottad sokszor: „Férfiak, hozzátok intézem szózatom, emberek, nektek szól szavam! Ó, ti együgyűek, legyetek okosak végre, és ti balgatagok, térjetez már észre!” Efféléket kiáltoztál az írószövetség elnöki székéből, s nem is mindig hiábavalóan, mert bár ostobácska néha a férfinép, de azért gyakran hallgattak Rád, hál' Isten. Érted, szimbólumokban beszélek, amint a bölcs Szófiát emlegetem, hiszen sokszor a komoly dolgok másként nem, csak vagy humorral, vagy szimbólumokkal közelíthetők meg. Anna Szófia galambocskám, azt is mondtad volt: „Nekem, a bölcsességnek birtokomban van az eszesség, én találtam fel az éleslátás tudományát. Az én tulajdonom a jó tanács és a siker, enyém az okosság és a lelkierő. (Az Úr félelme, a rossznak utálat.)” Hát itt a baj! Féled az Urat, ez rendben van. De biztos-e, hogy utálni kell a rosszat? Mi ez a rossz, kedves Anna Szófia? Mi az egyáltalán, hogy rossz? Engedted-e magadhoz a rosszat? Mertél-e, tudtál-e rossz lenni? Vagy csupán utálod, mert félsz? Miért nem voltál bátrabban bűnös? Miért nem engeded, engedted olykor szabadon a sárkányaidat? Nem az írásaidról beszélek, azokban vannak démonok, hanem Rólad.

Vigyázz csak! Figyelj csak! Nem az írásaidról beszélek, hanem Rólad! Hiszen írásaidban látom a démont, a komizság démonját *A reimsi angyal* turistáiban, sőt az angyal rendíthetetlen mosolyában, a fájdalom démonját a *Szép délután* c. novella hősnőjében, és sok más helyen annyi, de annyi ábrázolása van a kiszolgáltatottságnak! Ott a rossz például Miklós és Ildikó létküzdelmében – a *Tartozik és követel* c. regényben – és ott a jaj a *Magyarórában* és így tovább... tovább, de mondom, nem az írásaidról van szó e kis köszöntőben, hanem Rólad!

Nem látom benned a rosszaság örömeit. Lebéklyózkodott valahol a mediterrán könnyelműség, amely, hidd el, az Úr félelmével gyönyörűen összeegyeztethető.

Gondolj bele, azt mondja Szófia ezekben a szent és félelmetes iratokban, ő, a Nő-i okosság ősképe, minden értelmiségi és értelmes nő alapmintázata-mondja: „Alkotó munkája elején teremtett az Úr ősidőktől fogva, mint legelső művét. Az idők előtt

alkotott, a kezdet kezdetén, a föld születése előtt. Amikor létrehozott, még ősvizek sem voltak... Ott voltam, amikor az eget teremtette, s az ősvíz színére a kört megvonta" – nos, ha ott voltál, tudhatnád, és tudod is: az ég egyben villám, kéneső, gyilkos vihar, tomboló orkán küldője, és nemcsak a szelíd esőké! A víz, az ősvíz nemcsak termőágyunk, őshazánk, hanem pusztító szörnyeteg, hullámsír, gyilkos temető. Titanic, özönvíz és elsöprött falvak, jaj. Mindezek a gonoszságok Benned, Szófia, leláncolódtak túlságosan. És ezért vedd feddésemet, szemrehányásomat és egyben baráti buzdításomat, hogy még nem késő. Még van időd, sőt lehet, most jött el csak igazán a Te időd: merj KOMISZ lenni! Tudj Sötét Alak is lenni. Tudom én, ismerem ennek a Balkán szájában lévő országnak szemérmes, álszemérmes kívánalmait, itt az emberek nagy-szájúak, de belül szemérmeskedők, ne törődj te ezzel. Legyen már elegend abból, hogy jó vagy. Rossznak lenni szeretnék látni. Szaftos Boccacciós vagy szelídebb Botticellis frivolitásokat hiányolok, shakespeare-i átkozódásaidat szeretném hallani, vagyis poláris ellentétét annak, amit az a szép tv-műsor adott Rólad, melyben megint a bölcs Anna Szófia voltál, galambocskám, rendben van. De az árnyékodat, a dolgok visszáját is lát-nám, amint előtüremkedik.

Szimbólumokat beszélek itt persze, de azért mégsem egészen csak szimbólumokat.

